

Rezime izvještaja guvernera – januar-februar 2020.

U izvještaju guvernera za januar i februar 2020. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2020. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u januaru i februaru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2020. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2019. godini, na osnovu kvartalnih procjena, iznosi 3,6%. Pozitivne stope rasta u 2019. godini ostvarene su u sva četiri kvartala, pri čemu je rast u prvom kvartalu iznosio 3%, drugom 3,2%, trećem 4,7% i četvrtom 3,1%.

Potrošačke cijene su u februaru 2020. godine u odnosu na prethodni mjesec bile manje za 0,1%, dok je rast u odnosu na februar prethodne godine iznosio 0,9%.

Industrijska proizvodnja je u prva dva mjeseca 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 10,2%. Rast proizvodnje je ostvaren u sva tri sektora: vađenje ruda i kamena (30%), prerađivačka industrija (15,5%) i u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (1,6%).

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu povećan za 8,1%, a prevoz robe smanjen za 6,4%. Broj prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju je smanjen za 0,8%, dok je prevoz robe povećan za 17,1%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju povećan je za 0,8%, a prevoz robe za 9,4% u odnosu na 2018. godinu.

U šumarstvu je u prva dva mjeseca 2020. godine proizvedeno ukupno 11.120 m³ šumskih sortimenata, što je bilo 6,7 puta više nego u istom periodu 2019. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u 2019. godini zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 10,7% i rast efektivnih časova rada od 4,2% u odnosu na 2018. godinu.

Prosječan broj zaposlenih u februaru 2020. godine iznosio je 189.933 lica, što je za 1,8% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 2,8% manje u odnosu na februar 2019. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u februaru 2020. godine

iznosio 35.582 što predstavlja pad od 7,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a pad za 0,1% u odnosu na prethodni mjesec.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na dan 29. 02. 2020. godine, bio je 48.637 od kojih je 14.699 ili 30,2% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,3%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine rast iznosio 3,9%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju februara 2020. godine iznosio 606,97 miliona eura, i bio je manji za 0,7% na mjesečnom nivou, a 6,8% na godišnjem nivou.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 29. 02. 2020. godine (14.699) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 2.166 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 36.478.806,37 eura što čini 6% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 12.533 privredna subjekta sa iznosom blokade od 570.495.767,51 eura, što čini 94% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 29. 02. 2020. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,07% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 18,6% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 40,4% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.676,4 miliona eura na kraju februara 2020. godine, i bila je 0,6% veća u odnosu na prethodni mjesec¹. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju februara 2020. godine iznosili 3.068,8 miliona eura i ostvarili su rast od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, dok su se u odnosu na februar prethodne godine povećali za 4,5%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 73,8% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u februaru 2020. godine iznosili su 3.451,1 milion eura, i zabilježili su neznatan mjesečni pad, dok su u odnosu na februar 2019. godine zabilježili pad od

¹ Podaci za bankarski sektor se odnose na stanje sistema na dati dan, u skladu sa primjenom relevantne međunarodne metodologije. Stoga izračun godišnje promjene poredi stanje u sistemu u trenutku poređenja (počev od aprila 2019. godine: 13 banaka) sa stanjem na dan u 2018. godini (15 banaka).

0,9%. Ukupan kapital banaka na kraju februara 2020. godine iznosio je 614,8 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,9%. Takođe, ukupan kapital je u odnosu na isti period prethodne godine bio veći za 16,3%.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u februaru iznosili su 142,7 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 7,5%, dok u odnosu na februar 2019. godine bilježe pad od 31%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju februara 2020. godine iznosili su 157,9 miliona eura i činili su 5,1% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 0,8%, dok su na godišnjem nivou bili manji za 14,2%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju februara 2020. godine iznosila je 5,97%, i bila je niža za 0,02 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj februara 2019. godine zabilježila pad od 0,29 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u februaru 2020. godine iznosila je 5,89%, što predstavlja pad od 0,11 p. p. na mjesečnom nivou i pad od 0,40 p. p. u odnosu na februar 2019. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,40% na kraju februara 2020. godine i bila je na istom nivou kao na kraju prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj februara 2019. godine ostvarila pad od 0,09 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 255,7 miliona eura na kraju februara 2020. godine, i bilježi pad od 4,5 miliona eura ili 1,7% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine bila veća za 5,4 miliona eura ili 2,2%. Tokom februara 2020. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 58,4%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu bilo izdvojeno 41,6%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 17,1 milion eura za prva dva mjeseca 2020. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (85,4%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (14,6%).

U februaru 2020. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 1,4 miliona eura kroz 252 transakcije. Ostvareni promet bio je za 82,4% manji nego u prethodnom mjesecu, a za 100,4% veći u odnosu na februar 2020. Tržišna kapitalizacija na dan 29. 02. 2019. godine iznosila je 3.440 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,8%, dok na godišnjem nivou bilježi rast od

13,5%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju februara 2020. godine bila 11.289,24 indeksna poena, bilježi pad od 0,8% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 6,9%. Indeks MNSE10 iznosio je 785,19 indeksnih poena i bilježi rast od 0,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 3,8%.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u februaru 2020. godine fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 26 miliona eura. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore u februaru 2020. iznosili su 119,9 miliona eura ili 2,4% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za februar više za 1%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u februaru 2019. godine, ostvaren je rast od 2,8%. Izdaci budžeta iznosili su 145,8 miliona eura ili 2,9% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je više za 11,4% u odnosu na februar prethodne godine, a u odnosu na plan za niže 21,4%.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju decembra 2019. godine, javni dug (bruto) Crne Gore iznosio je 3.788,8 miliona eura ili 77,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 580 miliona eura ili 11,8% BDP-a, a na spoljni dug 3.128,5 miliona eura ili 63,7% BDP-a, dok se na dug lokalnih samouprava odnosilo 80,4 miliona eura ili 1,6% BDP-a. Ukoliko uzmemo u obzir depozite Ministarstva finansija koji uključuju i 38.477 unci zlata, javni dug (neto) na kraju 2019. godine iznosio je 3.191,7 miliona eura ili 65% BDP-a.

U januaru i februaru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Na zahtjev Ministarstva finansija, dostavljen je ažurirani prilog za Program ekonomskih reformi Crne Gore 2020–2022. Nastavljeno je sa realizacijom planiranih aktivnosti u okviru IPA 2017 projekta, u oblasti statistike međunarodne trgovine uslugama. Ostvareno je učešće na IV sjednici Radne grupe za poglavlje 4 – *Sloboda kretanja kapitala*. Ostvareno je učešće na IX sjednici Radne grupe za pregovaračko poglavlje 30 – *Vanjski odnosi*. Na poziv Ministarstva ekonomije i šefa Radne grupe za pripremu pregovora za poglavlje 20 – *Preduzetništvo i industrijska politika*, ostvareno je prisustvo na sastanku povodom daljih aktivnosti usklađivanja nacionalne zakonske regulative sa pravnim tekovinama EU i ispunjavanju posljednjeg mjerila za zatvaranje poglavlja. Kancelariji za evropske integracije, vezano za pripremu drugog Priloga za Izvještaj EK o Crnoj Gori za 2020, dostavljen je Prilog CBCG za izvještajni period od 1. novembra 2019. do 29. januara 2020. godine, kao i prevod materijala koji je CBCG iz svoje nadležnosti pripremila. Ministarstvu finansija dostavljen je ažuriran plan prevođenja *celexa*, koje je u narednom periodu potrebno prevesti na crnogorski jezik, u skladu sa obavezama koje su planirane u okviru PPCG. U okviru regionalnog projekta

ESCB, ostvareno je učešće na treningu *Financial stability II*, u periodu od 24-26. februara o. g. u Hrvatskoj. U okviru twining projekta „Podrška regulaciji finansijskih usluga“ održana je misija eksperata Hrvatske narodne banke, kao i misija eksperata Banke Holandije na teme iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Ostvareno je učešće na sastancima sa predstavnicima Evropske centralne banke u kontekstu godišnje ocjene Programa ekonomskih reformi Crne Gore 2020–2022. U okviru druge komponente regionalnog projekta ESCB, u periodu 10-14. februar o.g. realizovana je ekspertska misija predstavnika Hrvatske narodne banke. U okviru twining projekta „Podrška regulaciji finansijskih usluga“ tokom februara održane su misije eksperata Hrvatske narodne banke na temu *ICAAP*, kao i na temu mikrostressnog testiranja.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u januaru i februaru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.